

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: تهران: میدان فاطمی، خیابان بهرام‌مصری، پلاک ۲۲ • تلفن گویا: ۸۸۹۲۵۴۶۷ • شماره: ۸۸۹۲۵۴۶۷

تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸

توزیع: موسسه مطبوعاتی نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۹۳۸۵۲۲۱۰۱۶ • چاپ: صمیم

شترت

دوشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۵ • ۹ ربیع‌الثانی ۱۴۴۸ • ۲۱ سپتامبر ۲۰۲۶ • سال بیست‌وسوم • شماره ۵۴۸۰ • صفحه اذان ظهر تهران ۱۱:۵۷ • اذان مغرب ۱۸:۲۱ • اذان صبح فردا ۴:۲۸ • طلوع آفتاب ۵:۵۲

www.sharghdaily.com

aparat:tasvirshargh

Telegram:SharghDaily

youtube:sharghdaily

twitter:sharghdaily

instagram:sharghdaily1

سکته آقای رئیس و ساعت طلایی

زندگی خوانی

میقات



علی مرسلی

واژه‌ها فقط واژه نیستند؛ برخی از آنها از مرز یک کلمه فراتر می‌روند و به دریچه‌ای برای اندیشیدن بدل می‌شوند. هر زبانی چند واژه‌این چنینی دارد؛ کلماتی که در ترجمه گم می‌شوند، چون آنچه به خود حمل می‌کنند، بیش از معناست. زائنی‌ها «مونو نو آواره» را دارند؛ حسرتی شیرین از گذرابودن زیبایی. دانمارکی‌ها «هوکِه» را دارند؛ آن آرامش خانگی ودنجی که به‌سختی می‌توان تعریفش کرد. ترک‌ها «نِیسکیل» را دارند؛ واژه‌ای آمیخته به اندوه و حسرتی منحصربه‌فرد. آلمانی‌ها هم «فرن‌وه» یا «هنزوخِت» را دارند؛ اشتیاقی عمیق و گاه رقت‌آور برای چیزی دور، ناشناخته یا دست‌نیافتنی.

فهرستی از این‌دست واژه‌ها، در ذهن هرکسی که به زبان علاقه‌مند است، میقات، میقات از ریشه «وَقْتُ» می‌آید؛ صورت اصلی آن «موقات» بوده که در تحول واژه، واو آن به یا بدل شده است. اما آنچه این واژه را برای من خاص می‌کند، رفتار دوگانه آن در کاربرد زبانی است: میقات تنها به زمان اشاره نمی‌کند؛ به مکان هم اشاره دارد. در جامع‌التواریخ رشیدی، اثر خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی در قرن هشتم هجری، آمده است: «از حد موصل گذشته، در جانب غرب بغداد، نزول کنند به میقاتی معین». در فرضه به حج نیز «میقات» به همین شکل به کار می‌رود؛ به محل‌هایی مشخص اشاره دارد که زائر در آنها احرام می‌بندد؛ اما این محل تنها در پیوند با زمانی خاص معنا پیدا می‌کند. میقات، در واقع جایی است که زمان و مکان به هم می‌رسند؛ زمانی که تنها در یک مکان خاص معنا می‌یابد و مکانی که تنها در پیوند زمانی خاص به «میقات» بدل می‌شود. اگر از منظر نجوم و علوم کیهانشانی به جهان بنگریم، می‌توان کره زمین را میقات انسان دانست. از میان کیهانشان، منظومه‌ها و سیاره‌های بی‌شمار، تا آنجا که می‌دانیم، ما به‌عنوان یک گونه، در بازه‌ای معین از زمان و در نقطه‌ای معین از فضا

انسانی که باید هزینه سال‌ها سوومردیت و تصمیم‌های نادرست را بپردازد، دیگر فقط با یک بحران محیط‌زیستی روبه‌رو نیست. او باید هزینه بحران حکمرانی را با سلامت، معیشت، امنیت و آینده خود بپردازد. در هوایی که هر روز آلوده‌تر می‌شود، در آبی که دسترسی به آن مطمئن نیست، در اقتصادی که پیش‌بینی‌پذیری خود را از دست داده و در آینده‌ای که هر روز نامطمئن‌تر می‌شود.

طبیعی است چنین انسانی، وقتی به کشورهای اطراف نگاه می‌کند و تفاوت کیفیت زندگی، زیرساخت، مدیریت منابع و چشم‌انداز آینده را می‌بیند، یک سوال تلخ از خود بپرسد: گفتارهایی توانسته‌اند به منابع و فرصت‌هایی دسترسی پیدا کنند که برای بخش بزرگی از مردم دست‌نیافتنی مانده است؟ چرا سهم شهروند عادی از زندگی سالم، هوای پاک، آب مطمئن، برق پایدار، اقتصاد ثبات و آینده قابل پیش‌بینی باید چنین کوچک باشد؟ و چرا باید فرزندان‌ش تاوان تصمیم‌هایی را بدهند که خود در گرفتن آنها هیچ نقشی نداشته است؟

برسش اساسی دیگر فقط این نیست که چرا ایران خشک می‌شود، چرا هوا آلوده است یا چرا آبخوان‌ها فرومی‌ریزند؛ پرسش دشارتر این است: چه کسی از این وضعیت سود می‌برد و چه کسی هزینه آن را می‌پردازد؟ این پرسش، محیط زیست را مستقیماً وارد قلمرو اقتصاد سیاسی می‌کند. یک مطالعه ملی که سه‌میلیون و ۸۳ هزار و ۵۳۱ تولد تک‌قلوبی در ایران را طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ بررسی کرده، نشان داده است افزایش ۱۰ میکروگرم بر مترمکعب در مواجهه با PM2.5 در دوران بارداری با افزایش ۴.۸ درصدی در شانس تولد زودرس همراه بوده است. پژوهشگران بر اساس مدل خود برآورد کرده‌اند فرض رابطه علی و معلولی و کاهش مواجهه به آستانه مورد استفاده در مطالعه، حدود شش هزار و ۷۱۶ مورد تولد زودرس در آن دوره قابل انتساب به این مواجهه بوده است. این عدد یک برآورد آماری است، نه شمارش مستقیم مواردی که علت آنها به‌طور قطعی آلودگی هوا تشخیص داده شده باشد. در تهران نیز مطالعه‌ای بر پنج‌هزار و ۳۱۱ مورد مرده‌زایی در فاصله دسامبر ۲۰۱۸ تا مارس ۲۰۲۳، میان مواجهه با برخی آلاینده‌ها از جمله PM2.5، NO2 و SO2 و خطر مرده‌زایی ارتباط آماری معنادار گزارش کرده است. اما اینجا باید مرز میان «ارتباط آماری» و «علیت» را حفظ کرد. چنین مطالعه‌های به‌خودی‌خود ثابت نمی‌کند آلودگی علت قطعی این موارد بوده است، بلکه از ارتباطی آماری و نگران‌کننده خبر می‌دهد که ارزش بررسی و سیاست‌گذاری دارد. این احتیاط علمی، عقب‌نشینی از مسئله نیست؛ شرط جدی‌گرفتن آن است.

۸۵ سال

یک رمز باقی‌مانده از زمان جنگ جهانی دوم قابل خواندن شد. پیام‌های رمزگذاری‌شده ماشین انیگما در دوران جنگ جهانی دوم، از دشوارترین چالش‌های تاریخ رمزنگاری به شمار رفته‌اند. برخی از این اسناد به دلیل فرسودگی دست‌نوشته‌ها و پیچیدگی تنظیمات ماشین، بیش از دو دهه ناخوانا باقی مانده بودند. حالا یک پیام رادیویی متعلق به جولای ۱۹۴۱ و شامل ۸۲ نویسه رمزگذاری‌شده، رمزگشایی شد. در طول این فرایند، حدود ۴.۲۹ میلیارد حالت مختلف از موقعیت متن فرضی و پارامترها بررسی شد و سپس ۱۴۰۸ میلیون کلید فیزیکی در برابر سربرگ پیام مورد ارزیابی قرار گرفت. هنوز رمزهای انیگما شکسته نشده اما این اتفاق نشان‌دهنده توانایی عامل‌های هوشمند در ترکیب تحلیل اسناد خطی، نوشتن کدهای رمزگشایی و پردازش موازی میلیون‌ها احتمال در زمانی حدود ۱۰ ساعت کار مستقیم است.



بابک زمانی

نورولوژیست

اندیشیده شده، مطمئن‌تر از تدارکات لازم برای چند پزشک برجسته در شرایط استثنائی است. اگر کسی تصور می‌کند که بعداً در یک کشور خارجی «یک کاریش می‌کنیم»، قطعاً بر خطاست. درمان سکته مغزی حاد تنها در چند ساعت اول امکان‌پذیر است و در حال حاضر حتی در کره مرخ هم دارویی برای ساخت سلول مغز به‌جای سلول‌های از دست‌رفته ساخته نشده است! در کشور چین، با وجود توسعه درمان سکته مغزی تا حدی که اکثر تحقیقات درمان سکته مغزی حاد در آنجا انجام می‌شود، با بازگشت آقای رئیس، زمان طلایی گذشته و دیگر درمانی امکان‌پذیر نیست.

اما در مورد رئیس جمهور چین – اگر دچار سکته مغزی شده باشد– در

سبزخوانی

شلیک به قلب محیط زیست



سعید نبی

مستند ساز

آلودگی هوا فقط یک مسئله پزشکی نیست؛ هزینه اقتصادی یک تصمیم نیز هست. هزینه‌ای که لزوماً در صورت‌های مالی تولیدکننده، مصرف‌کننده انرژی یا پروژه عمرانی دیده نمی‌شود. اما ممکن است در بیمارستان، در خانه، در کاهش بهره‌وری نیروی کار و در کیفیت زندگی یک کودک پرداخت شود. در سال ۲۰۲۶ درباره خاک‌های استان فارس، ۷۶ خاک از ۲۷ پروفیل تا عمق ۱۴۰ سانتی‌متری را بررسی کرده است. در ۷۱ نمونه از ۷۶ نمونه، در مجموع ۳۹۲ ذره میکروپلاستیک شناسایی شد که ۳۴۲ مورد، معادل ۸۷.۴ درصد، الیاف بودند. ذرات در بخش‌های مختلف پروفیل خاک، از جمله در اعماق بررسی‌شده، مشاهده شدند. هرچند این مطالعه ورود میکروپلاستیک به آب زیرزمینی را اثبات نکرده است، زباله دیگر لزوماً چیزی نیست که بتوان آن را دید، جمع و از خود دور کرد. بعضی آلاینده‌ها ناپدید نمی‌شوند، فقط از جایی که دیده می‌شوند به جایی منتقل می‌شوند که کمتر دیده می‌شوند.

در دشت مرند نیز مطالعه‌ای در سال ۲۰۲۵ با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای، تغییر شکل عمودی تا حدود ۶۵ سانتی‌متر را در محدوده‌های حدود ۵۷ هزار هکتار گزارش کرده و کاهش حدود پنج متری میانگین سطح آب زیرزمینی را نشان داده است. فرونشست فقط فرورفتن زمین نیست؛ صورت فیزیکی کسری است که سال‌ها در حساب آبخوان نوشته نشده است. اینجا جامعه‌شناسی محیط زیست وارد ماجرا می‌شود. در پارادایم انتقادی و در چارچوب «اکولوژی سیاسی» – پرسش فقط این نیست که چه اتفاقی برای طبیعت افتاده است؛ پرسش این است که چه مناسبات قدرت و چه سازوکارهای اقتصادی و نهادی، نوع استفاده از طبیعت را تعیین کرده‌اند و هزینه پیامدهای آن بر دوش چه کسانی افتاده است؟ این مسئله را می‌توان با مفهوم «جامعه خطر» اولریش بک نیز توضیح داد. در جامعه مدرن، بخشی

۱ بازیگر

بازیگر هوش مصنوعی، تیلی نوروود، وسط مصاحبه‌اش با پیرس مورگان و تام کوئتی (بازیگر) دچار اختلال شد و شروع به صحبت‌کردن به زبان چینی کرد. این بازیگر که در فیلم ناهم‌راستا بازی کرده است، توسط شرکت نوروود ساخته شده و طی چند روز گذشته با چندین شبکه خبری شناخته‌شده گفت‌وگو کرد. پس از این اختلال مورگان گفت: «به نظر می‌رسد کاملاً تصادفی و بدون هیچ دلیلی چینی صحبت می‌کنی. چرا این‌کار را کردی؟». او در پاسخ گفت: «بیزش با همکاری نمایشگاه تصویرگری براتسلالوا داشتم». مورگان پرسید: «چند وقت یک بار پیش می‌آید که حین صحبت با دو فرد انگلیسی شروع به صحبت به زبان چینی کنی؟». نوروود گفت: «راستش اصلاً یاد پیش نمی‌آید، حتی برای خودم هم اتفاق غیرمنتظره‌ای بود». این بازیگر معتقد است فیلم‌های ساخته‌شده با هوش مصنوعی برای محیط زیست مفید هستند.



در آستانه آغاز سال تحصیلی جدید و بازگشایی مدارس، آماده‌سازی فضاهای آموزشی مشهد با انجام اقداماتی ازجمله نظافت، ساماندهی کلاس‌های درس، آماده‌سازی تجهیزات و فضاسازی مدارس در حال انجام است تا مدارس برای حضور دانش‌آموزان در نخستین روز سال تحصیلی آماده باشند. عکس: سپیده مهاجر، ایسنا

هنرخوانی

حذف از کنسرت

به‌خاطر فلسطین

ماجرای حذف یکی از اعضای گروه در تور «لوپ» به خوانندگی «اد شیرین» مباحثت جدیدی را در زمینه میزان تسلط صاحبان پول بر هنرمندان و اتخاذ موضع سیاسی باز کرده است. در جریان کنسرت «اد شیرین» در نیوجرسی، در ورزشگاه مت‌لایف، مکل‌مور، رپر و برنده جایزه گرمی، از ادامه تور کنار گذاشته شد. مکل‌مور که از حامیان فلسطین است، در هنگام اجرای خود گفت: «فلسطین را آزاد کنید» و سپس ترانه‌ای را اجرا کرد که نامش برآمده از «هند رجب» بود؛ دختر پنج‌ساله فلسطینی که در سال ۲۰۲۴ به دست نیروهای اسرائیلی در غزه کشته شد. هنگام اجرای این ترانه، تصاویری از شهر ویران‌شده غزه روی صفحه‌های نمایش پخش شد. او گفت: «مردم از غزه تا کرانه باختری اشغالی می‌دانند که ما آنها را فراموش نکرده‌ایم».

این موضوع سبب شد تا رابرت کرافت، مالک تیم نیواگلند پتربوتس و ورزشگاه ژیلِت، عصبانی شود و بر اساس گزارش وال‌استریت ژورنال، در تماس با شیرین و اعضای گروه‌ش اعلام کرد و دیگری صاحبان ورزشگاه حاضر نیستند در صورت تکرار این اتفاق اجازه برگزاری کنسرت را بدهند. به مالکان ورزشگاه گفته شد که مکل‌مور دیگر موضوع فلسطین را مطرح نخواهد کرد اما افرادی آن شب او به حاضران گفت که «می‌خواستم روی این صحنه و در ورزشگاه‌های سراسر آمریکا بایستم و بگویم که فلسطین را آزاد کنید!». سپس خطاب به «برادران و خواهران یهودی خود در میان حاضران»، توضیح داد که اعتراض او به اسرائیل و آپارتاید و «مخالفتش با نسل‌کشی»، انتقاد از آنها نیست و ادامه داد که می‌خواهد مردم غزه و کرانه باختری بدانند که فراموش نشده‌اند. رسانه‌های خبری و شبکه‌های اجتماعی سخنان او را با زرتاب دادند و واکنش‌ها به این هنرمند برنده جایزه گرمی، هم حمایت و هم مخالفت بود. شورای اسرائیلی-آمریکایی از شیرین درخواست کرد مکل‌مور را از تور خود کنار بگذارد. خوانندگانی مانند پینک و بوی جورج نیز در شبکه‌های اجتماعی از اظهارات این رپر انتقاد کردند.

چند روز بعد، گروه اعلام کرد که مکل‌مور از ادامه تور آمریکایی شیرین کنار گذاشته شده است. در این بیانیه آمده بود: «مطلع شده‌ایم که اجازه برگزاری کنسرت با حضور مکل‌مور در فهرست اجراکنندگان را نخواهند داد؛ موضوعی که می‌توانست به لغو تور و تحت تأثیر قرارگرفتن صدها هزار هوادار منجر شود. پس از گفت‌وگو با ذی‌نفعان، مکل‌مور در تاریخ‌های ابقای‌مانده به‌عنوان هنرمند همراه اجرا نخواهد کرد».

همان روز، مکل‌مور نوشت که خودش، شیرین و پینک قربانی نیستند، زیرا آنها «حرفه، پول، فرصت، امنیت و مخاطبانی در سراسر جهان» دارند. او تأکید کرد که قربانیان واقعی، مردم فلسطین هستند؛ «مردان، زنان و کودکانی که کشته شده‌اند، از گرسنگی رنج برده‌اند، آواره شده‌اند و مجبور شده‌اند خوشنونی‌شان را تحمل کنند».

او با اشاره به دوستی‌اش با «شیرین» و موضع‌های غیرسیاسی او توضیح داد: «دوستی ما نمی‌تواند مستثنی من برای گفتن حقیقت درباره آنچه را اتفاق افتاده است، تغییر دهم. مکل‌مور درباره اهمیت سخنان و اقداماتش صحبت کرد و توضیح داد که چرا احساس می‌کند صدایش در حال خاموش‌شدن است. چهره‌های شناخته‌شده، ازجمله زارا لارسن، کرتا تونبرگ، پن‌لوپه کروز، گروه کنی، پینک فلوید، آماندا سایفر، بلا حدید و لوئیس هملیتون از مکل‌مور حمایت کردند».

پس از آن بود که شیرین برنده چهار جایزه گرمی به دلیل موضع غیرسیاسی خود با انتادهایی مواجه شد. او نوشت: «من از درگیری میان اسرائیل و فلسطین به‌شدت متأسفم، در سراسر جهان جنگ‌های بسیار زیادی وجود دارد که رنجی بیش از اندازه ایجاد می‌کنند. رنج‌هایی که هرگز نباید تحمل شوند». شیرین در هنگام اجرای اولین کنسرت بعد از حذف مکل‌مور از او یاد کرد و از طرفدارانش بابت این اتفاق عذرخواهی کرد و گفت: «هیچ‌وقت نخواسته‌ام یک موسیقی‌دان فعال سیاسی باشم اما این موضوع مرا در میانه بحثی مهم درباره آزادی بیان و پیچیده‌ترین مسئله سیاسی روی کره زمین قرار داده است». پس از کنار گذاشته‌شدن مکل‌مور، گروه دانمارکی «لوکاس گراهام» و «آرون رو» خواننده ایرلندی، جایگزین او شدند، اما آنها نیز از ادامه همکاری انصراف دادند. فینیس، برادر و همکار موسیقایی بیلی آلیش نیز قرار بود اواخر امسال در تور کنسرت‌اش در آمریکا جنوبی حضور داشته باشد، اما او نیز در همین هفته از این همکاری کنار کشید.

۲۵

تصویرگر

هشتمین نمایش‌بین‌المللی تصویرسازی «صلح را باید از کودکی آموخت» در گالری پاییز خانه هنرمندان ایران افتتاح شده است. این نمایشگاه که هر سال در آستانه روز جهانی صلح برپا می‌شود، امسال آثار ۲۰ تصویرگر و گروه تصویرگری از ۲۰ کشور را گردهم آورده است. همچنین کارگاه‌های هنری و آموزشی ویژه کودکان برگزار می‌شود. علاقه‌مندان می‌توانند برای بازدید آثار تا سه‌شنبه ۳۱ شهریور، از ساعت ۱۴ تا ۲۱ و از چهارشنبه یکم تا جمعه ۳ مهر از ساعت ۱۴ تا ۲۰ مراجعه کنند. نمایشگاه با همکاری نمایشگاه تصویرگری براتسلالوا و دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان برپا شد. همچنین در گوشه دیگر، موزه هنرهای معاصر تهران هم‌زمان با نمایشگاه عکس «این صورت باقی»، نشست تحلیلی «شش آلبوم تاریخی از کنجینه موزه هنرهای معاصر تهران» را با محوریت بررسی شش آلبوم تاریخی موجود در کنجینه موزه برگزار می‌کند.

ژاپن برای نخستین بار بیش از صد هزار سالمند صدساله دارد. شمار افراد صدساله برای پنجاه‌وششمین سال پیاپی افزایش یافته و به ۱۰۷ هزار و ۶۷۷ نفر رسیده، رقمی که تقریباً هشت هزار نفر بیشتر از سال گذشته است. زنان ۹۴ هزار و ۲۹۸ نفر، معادل ۸۸ درصد از مجموع صدساله‌ها را تشکیل می‌دهند. امید به زندگی در ژاپن، ۸۴ سال است. دانشمندان طول عمر بالای مردم ژاپن را به رژیم غذایی سالم و نظام پیشرفته مراقبت‌های بهداشتی نسبت داده‌اند. اگرچه ژاپن به ساعات کاری بسیار طولانی، به‌ویژه در شهرها شهرت دارد، برخی از ساکنان این کشور از فلسفه «ایکیگای» پیروی می‌کنند؛ فلسفه‌ای که افراط را تشویق می‌کند برای زندگی خود ارزش و شادی ایجاد کنند.

آمارخوانی

تعداد ۱۰۰ساله‌های ژاپن رکورد زد